

Accepted manuscript

Nordbø, B. S. (2022) Langvarig, dyp og kompleks dramatisk lek i barnehagen – er det mulig?.
DRAMA: Nordisk dramapedagogisk tidsskrift, 59(2), 48-55.

<https://doi.org/10.18261/drama.59.2.9>

Published in: Nordisk dramapedagogisk tidsskrift

DOI: <https://doi.org/10.18261/drama.59.2.9>

AURA: <https://hdl.handle.net/11250/3050670>

Copyright:

License: Avtale om normalkontrakt for faglitteratur i tidsskrift av 10. november 2010 mellom Den norske Forleggerforening og Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening. Avtalen kan leses i sin helhet på [NFFO](#).

DRAMA - Nordisk dramapedagogisk tidsskrift er et abonnementsbasert tidsskrift som utgis under modellen «grønn» åpen tilgang (open access). Det betyr at Universitetsforlaget tillater forfattere å arkivere sin artikkel i åpne institusjonelle arkiv (egenarkivering) eller på eget eller arbeidsgivers nettsted, i den versjon og det format som ble godkjent av tidsskriftets redaksjon (akseptert versjon), og etter at artikkelen er publisert (uten forsinkelse).

Birgitte Stien Nordbø

Universitetslektor i drama ved UiA. Master i barnehagekunnskap. Utøver i Teater Pergola. Lang erfaring som barnehagelærer.

VITENSKAPELIG ESSAY

Langvarig, dyp og kompleks dramatisk lek i barnehagen – er det mulig?

SAMMENDRAG

Hvordan kan barnehagen skape gode vilkår for flytoplevelser i dramatisk lek? Dette essayet bygger på et feltarbeid gjennomført i forbindelse med mitt masterprosjekt *Når fiksjonen møter institusjonen* (Nordbø, 2021). Med bakgrunn i en undersøkelse av hva som påvirker femåringers muligheter til å oppleve flyt i dramatisk lek i barnehagen, ser jeg på hvordan flyt oppstår i leken og hvordan flyt blir påvirket av omgivelsene. Csikszentmihalyi's flyt-begrep (2014) og Gadammers filosoferende betraktninger om lekens vesen (1960/2012) brukes som et teoretisk rammeverk for å forstå påvirkningskreftene. Rammeplan for barnehagen (2017) gir ulike arbeidsmåter for ansattes involvering i leken. I essayet blir to lekobservasjoner beskrevet slik at leseren kan få innblikk i flytopplevelsen i leken og rammefaktorenes påvirkning, fra barnets perspektiv. Observasjonene blir undersøkt ved å analysere indre påvirkningskrefter som improvisasjonsflyt og ytre påvirkningskrefter som kamper om rom og rekvisitter og ulike forstyrrelser, samt ansattes involvering i leken.

ABSTRACT

How can kindergartens create good conditions for flow experiences in dramatic play? This essay is based on fieldwork as a part of the master's project *When fiction meets the institution* (Nordbø, 2021). The background is an investigation into what affects five-year-olds' opportunities to experience flow in dramatic play in kindergarten. I look at how flow occurs in play and how flow is affected by the surroundings. The theoretical framework to understand the forces of influence on play includes Csikszentmihalyi's concept of flow (2014) and Gadamer's philosophizing considerations about the nature of play (1960/2012). The kindergarten's framework plan (2017) provides some working methods for the kindergarten staff's participation in play. Two play observations are analyzed to gain an insight in the flow experience in play and the influence of the frame factors, from the child's perspective. The observations are examined by analyzing internal influencing forces such as the flow of improvisation and external influencing forces such as battles about space and props and various disturbances, as well as the staff's involvement.

Skal vi spionere?

Jeg hører noe bråk ved tegnebordet i barnehagen. To gutter sitter under bordet og kiler barna som tegner under beina. Barna som vil tegne i fred, gir naturlig nok uttrykk for at kilingen er forstyrrende, derav bråket. Jeg setter meg inn under bordet sammen med guttene og hvisker: «Skal vi spionere?». Slik startet leken som etter hvert fikk 36 ivrige medvirkende og varte i ei uke. Vi fant mange spor og så mye mistenkelig. Det utkrystalliserte seg en problemstilling: Har den nye styreren planlagt å selge barnehagens leker? Sporene vi fant forsterket mistanken. Etter hvert ble dette mysteriet så spennende at vi måtte minne hverandre på at det bare var en lek. Vi trengte en forløsning, og iscenesatte en handel mellom styreren og en kunde. Deretter pakket vi oss inn og lå klare til å overraske både styreren og kunden ... (Praksisfortelling fra egen barnehage).

Jeg har arbeidet som barnehagelærer i 17 år. Jeg har inspirert, støttet, veiledet, organisert og lagt til rette for det jeg velger å kalle langvarig, dyp og kompleks dramatisk lek. Målet har vært å skape altoppslukende lek, der barna glemmer seg selv og alt rundt seg. Lek der alle sitrer i spenning, for ingen vet hva slags farer som lurer, hva slags utfordringer som venter, eller situasjoner som skal utforskes videre. Jeg skulle ønske langvarig, dyp, kompleks lek, der man opplever at leken nesten leker seg selv- uten motstand, heller var regelen enn unntaket i barnehagen. For å være helt ærlig observerer jeg få dype, langvarige og komplekse dramatiske leker i barnehagen. Dermed stiller jeg spørsmålet: Hvordan kan barnehagen skape gode vilkår for dramatisk lek?

Som masterstudent i barnehagekunnskap benyttet jeg anledningen til å utforske temaet nærmere gjennom problemstillingen «Hva påvirker femåringers muligheter for å oppleve flyt i dramatisk lek i barnehagen?».¹

Flytbegrepet handler om en helhetlig følelse som oppstår dersom en person handler med total involvering.² Personen opplever at handling glir over i ny handling, uten bevisst påvirkning eller opplevelse av motstand.

Jeg gjennomførte et 14 dagers feltarbeid der jeg studerte femåringenes dramatiske lek. Gjennom observasjon i lek opplevde jeg flyt-mulighetene på egen kropp og kunne observere flyt mellom barna og hvordan barna gikk frem for å bygge opp leken. Det virket utfordrende både å akseptere og utvide hverandres ideer, samtidig som det også så ut til å være utfordrende å bygge opp en felles fiksjon, med spennende roller og handlingsutvikling. Utfordringene

påvirket lekens flytmuligheter i stor grad fra innsiden. For å få en dypere forståelse av flytmulighetene observerte jeg omgivelsene og intervjuet barnehagelæreren. Fra utsiden handlet påvirkningskreftene om stadige forstyrrelser i leken. Barna kjempet om rettigheter til rom, rekvisitter, å beholde lekekameratene og tid til å fullføre leken. Dette er i stor grad krefter som kan tilskrives institusjonelle rammebetingelser, og hverken barn eller ansatte så ut til å stille spørsmål ved de ytre påvirkningskreftene. Kanskje tenkte de at slik er vilkårene i barnehagen?

Begrepsavklaring

Jeg kunne valgt å bruke begrepet lekekompetanse om barnas kompetanse i lek, men dette begrepet opplever jeg som for omfattende. I teateret bruker vi improvisasjon og dramaturgi som bevisste strategier basert på kunnskaper og erfaringer, mens barna bruker improvisasjon og dramaturgi ubevisst i sin dramatiske lek.³ Det vi kaller improvisasjonskompetanse i lek, kan for barn handle om å være til stede i øyeblikket, å gi seg hen til fiksjonen, å være spontan og assosiativ, å akseptere at leken tar ulike retninger, å akseptere medlekernes tilbud, samt utvide og utvikle tilbudene videre.⁴ Barnas dramaturgiske kompetanse i lek kan handle om å sette i gang lek, bygge opp og utvikle leken, skape spennende karakterer og handlinger og bruke dramatiske virkemidler for å skape spenning og fremdrift.

Spørsmålet om hvordan barnehagen kan skape gode vilkår for dramatisk lek, er påvirket av faktorer som barnas lekekompetanse, leketema og omgivelsene rundt leken og barna.

For å forstå hvordan vilkårene i dramatisk lek skapes, er det nyttig å beskrive den dramatiske lekens form. I neste avsnitt vil jeg se på hvordan Gadamer og Csikszentmihalyi's teorier om lek og flyt kan brukes for å forstå hva som kreves for å skape flytopplevelser i dramatisk lek. Deretter vil jeg se på hvordan barnehagens rammeplan beskriver ansattes deltakelse.

Flytbegrepet i lek

Ifølge Gadamer kjennetegnes leken (spillet) av en bevegelse som går frem og tilbake mellom barna, og mellom barna og leken.⁵ Dette kan sammenliknes med samspillet mellom utøverne i teaterimprovisasjon, der kommunikasjonen er preget av akseptering og utvidelse av tilbud, uten et forutbestemt mål.⁶ Som en frem- og tilbake-bevegelse mellom kroppslige og verbale tilbud og svar. I barns dramatiske lek kan tilbud og svar finne sted samtidig som barna er i fiksjonen, der de raskt og bare ved små språklige justeringer, går mellom fiksjonslaget og regilaget, mellom

leken og virkeligheten.⁷ Slik avklarer barna lekens gang og hvordan det fiksjonelle rommet og rekvisittene skal forstås, samtidig som handlingen utspiller seg. Dramatisk lek er en kompleks lekform som krever at barna kan håndtere mye informasjon og forhandle om mange avgjørelser, som igjen krever konsentrasjon og tilstedeværelse.

Frem- og tilbake-bevegelsen i leken holder barnet fokusert. Når bevegelsen er uanstrengt, kan barnet få en opplevelse av at leken går av seg selv. Dette krever at man gir slipp på kontroll og retningsbestemmelse.⁸

Å komme i flyt krever total involvering og at man ikke er i forhandlinger med andre, hverken medlekere eller omgivelsene, men kan fokusere på selve leken.

Opplevelsen av flyt krever total involvering, påpeker Csikszentmihalyi.⁹ Tiden bare flyter av sted. Handling utløses av ny handling, uten at man bevisst påvirker det, og man får en følelse av å flyte fra det ene til det andre uten motstand.¹⁰ Csikszentmihalyi's definisjon av flyt kan dermed sammenlignes med teaterimprovisasjoner der kommunikasjonen går som en flytende og uanstrengt bevegelse mellom utøverne. Utøvernes konsentrasjon må fokuseres på et begrenset område og forstyrrende stimuli må holdes utenfor oppmerksomheten. Dermed krever flytopplevelsen at man ikke er i forhandlinger med andre, og er i en tilstand av bekymringsløshet, hvor man kan oppleve å glemme seg selv.¹¹

For å skape flyt i lek-improvisasjon må barnet dermed gi seg hen til en bølgende frem- og tilbake-bevegelse mellom tilbud og svar. Barnet må gi slipp på kontrollen og våge å ikke ha et mål, men la leken ta sin egen retning. Dette krever muligheter til å leke uforstyrret og tid til å bygge opp og fullføre leken. Å komme i flyt krever total involvering og at man ikke er i forhandlinger med andre, hverken medlekere eller omgivelsene, men kan fokusere på selve leken.

Rammeplan for barnehagen om ansattes deltagelse i lek

Ansatte i barnehagen har et ansvar for å gi gode vilkår for lek, forteller Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.¹² Rammeplanen beskriver ikke konkret hva det vil si å gi gode vilkår for lek, men peker på ulike arbeidsmåter for å delta i barns lek.¹³ Jeg sammenfatter arbeidsmåtene til å handle om: 1. *Organisere og tilrettelegge*. Dette kan handle om å skape god tid til lek, å skjerme lek for forstyrrelser, å finne frem materialer og fordele barn og ansatte hensiktsmessig på tilgjengelige rom. 2. *Støtte og veilede*. Dette kan handle om å gi språk- eller leke-støtte til barn med ulike forutsetninger, å veilede i å skape gode samspill og gi støtte til å holde leken i gang. 3. *Inspirere og berike*. Dette kan handle om å introdusere spenningslementer, å gi inspirasjon til leketema og berike leken med dramatiske virkemidler. Videre presiserer rammeplanen at personalet må være bevisst på, og gjøre noen vurderinger rundt egen rolle og deltakelse i leken.

Observasjon av dramatisk lek i barnehagen

I det opprinnelige observasjonsmaterialet fra masterprosjektet mitt har lekobservasjonene form som teatermanuskripter. Jeg mistenkte at barna brukte en stor del av leken på å være i regilaget der leken planlegges, uten å komme til fiksjonslaget der leken utspiller seg. Manuskriptene markerer derfor et skille mellom handlinger og ytringer foretatt på reginivå og fiksjonsnivå. Observasjonene som følger er beskrevet ved å få frem en større del av konteksten rundt leken og kombinerer flere observasjoner. Handlingene og replikkene i observasjonene er hentet fra det opprinnelige materialet, mens beskrivelsene av barnets opplevelse av improvisasjonsflyt og forstyrrelser er min tolkning. Observasjonene blir analysert med mål om å undersøke hva som påvirker vilkårene for dramatisk lek fra barna selv, og fra omgivelsene rundt.

Ferie på badehotell

Du heter Ella og er fem år gammel. Du går i Solveien barnehage sammen med 25 andre barn fra tre til fem år. Det er onsdag morgen. Du leker familie sammen med Ava (5 år) inne på lekekjøkken-rommet når Nanna (5 år) kommer. Nanna vil heller at dere skal leke skolebarn. Du vil leke at du har bursdag. «I dag hadde jeg liksom bursdag. Vi må lage kake til meg», forsøker du, men du får ingen respons. Det er mye bråk rundt dere. Her inne er det seks barn som leker både hinderløype, familie og kafé- på 9 kvadratmeter. Nanna og Ava begynner å pakke skolevesker. Treåringene skriker til når Nanna og Ava forsyner seg med lekemat, for de bruker ALT til sin lek. Nanna roper tilbake og

Den berusende følelsen av flyt i leken, når man glemmer seg selv og alt rundt seg og bare lar seg rive med. Her er guttene i gang med en ny superhelt-lek. Denne gangen med inspirasjon fra Minecraft.
FOTO: Birgitte Stien Nordbø.

en voksen kommer løpende inn og hjelper å fordele maten. Du kommer med noen ideer til skoleleken, men blir overhørt. «Ava du må komme. Vi skal på skolen», sier Nanna. Dere setter dere ved spisebordet og snakker om hva dere har med dere i nisteboksen. «Nå skal vi gå i badelandet», sier Nanna. Dere hopper en stund fra vinduskarmen som forestiller stupebrett. Kanskje dere tenker at det vil komme en ny ide snart? Så hører du en spennende lyd fra formingsrommet og går for å sjekke hva som skjer. Noen hopper fra benken. Det er ikke lov. Du løper tilbake til vennene dine for å invitere dem til å se på det ulovlige showet. De har lekt videre uten deg. Du gidder ikke prøve å komme inn i leken igjen, for det ulovlige er mer spennende enn handlingen i skoleleken. Du går tilbake til det ulovlige hoppe-showet, men det er avsluttet av en voksen som oppdaget det. Du går litt rundt og lurert på hva du skal finne på. Så skjer det magiske! Barnehagelæreren - June - fletter sin lek med Emma (3 år) inn i badeland/skole-leken. Det er gøy å leke med June. Du blir med på leken igjen. Det kommer flere barn til og vil bli med på leken. Nå lekes et døgn på badehotell-ferie.

Det var som om barna ikke kom ordentlig i gang. Det virket ikke som de syns leken var interessant selv engang.

«Vi må pakke og ha med mat og billett, for vi skal på badehotell. Nå skal vi ta bussen.», sier June. Dere går inn på formingsrommet og der står stolene satt opp til det ulovlige showet, men dette passer perfekt som buss-seter også. Dere går inn på avdelingen igjen. June hjelper dere med å definere rommet, slik at dere har en felles forståelse av hva stedet skal forestille. Dere skifter i garderoben, bader i bassenget og leker på hotellrommet. Til slutt sier June: «Nå må alle gå og legge seg. Tusen takk for noen fine netter på badehotellet. Når dere våkner så blir dere vekket av vekkerklokka». Vekkerklokkelyden er triangelen som varsler ryddetid. Dere har lekt i 40 minutter etter at June ble med i leken.

Kampen om å bestemme

I første del av *Ferie på badehotell* blokkeres improvisasjonene. Barna klarer ikke å akseptere hverandres tilbud og denne blokkeringen hindrer utvidelser av lekens tema, og gir ingen følelse av at handling utløses av handling, uten at man bevisst påvirker det. Nanna har et klart mål for leken og klarer ikke å gi slipp på kontrollen. Dette blokkerer også for andres ideer, samtidig som handlingen blir enkel og repeterende. Barna er i stadige forhandlinger om rekvisitter. De transformerer ikke rekvisitter som er tilgjengelige, men går ut av leken for å kjempe om virkelighetstroe rekvisitter som allerede brukes i andre barns lek. Leken har ikke sitt eget sted, men bruker hele avdelingen hvor barna gjensidig forstyrrer og blir forstyrrt av andre barns lek.

I andre del av leken deltar barnehagelæreren. Hun tar en viktig rolle som demokratisk leder og medleker i badehotell-leken. Hun bruker sin kompetanse i improvisasjon og dramaturgi når hun bygger opp leken, og støtter barna i å utvide leketemaet. Hun lytter til hva barna og leken vil. Hun veileder i å ta demokratiske avgjørelser, slik at alle får bestemme litt hver. Hun styrer unna konfliktene, før disse får anledning til å utvikle seg. Hun ser mulighetene som stedet gir. Hun avklarer det fiksjonelle rommet, slik at alle har en felles forståelse av hva rommet skal forestille og setter ord på det som skjer. Hun tilrettelegger slik at barna ikke trenger å kjempe om rekvisittene. Hun støtter Emma som bare er tre år, slik at Emma mestrer å bli med på leken med femåringene. Det er også andre ansattes fortjeneste at June kan være til stede i leken. De ser at June er i gang med noe viktig og organiserer slik at June kan fortsette å delta i leken. De forstår at leken kan ødelegges dersom June må gå i fra leken. Å oppleve flyt i leken krever total involvering, og Junes tilstedeværelse og engasjement i leken bidrar til en følelse av at tiden bare flyter av sted.

Som observatør til leken opplevde jeg i begynnelsen stor frustrasjon på barnas vegne. Det var som om barna ikke kom ordentlig i gang. Det virket ikke som de syns leken var interessant selv engang. Jeg trakk et lettelsens sukk da barnehagelæreren gikk inn i leken og skapte både rammer og gode samspill.

Superhelter på Mars

Du heter Elias og er fem år gammel. Sammen med Mats (5 år) og Lars (5 år) har du laget et akrobatikkshow inne på formingsrommet. Publikum klapper og heier. Så kommer treåringene opp. De vil også gjøre triks. De blir villere og villere. Du, Mats og Lars gidder ikke å være der mer, nå som treåringene har tatt over. Dere

går inn på et annet lekerom, litt på siden av avdelingen. Det er ledig og dere går i gang med en lek om en flaggermus. Nå kommer treåringene marsjerende inn med sjørøvermusikk på en telefon og inviterer dere til en lek med Sabeltann-referanser. Dere vil leke i fred, så dere sniker dere ut derfra. Dere kryper inn under bordet på avdelingen og fortsetter leken der. Noen setter seg ved bordet for å tegne og sparker borti dere under bordet. Dere gir opp leken, og tegner det som skjer i leken i stedet.

Etter en stund vil du og Mats gjøre et nytt forsøk på å få til leken på det litt avsidesliggende lekerommet, men nå er rommet stengt, for nå er det bare halv barnegruppe og to voksne. Birgitte (forfatteren) sier at hun kan være med. Dere får lov og lukker døren mellom dere og alle de andre. Nå er det stille rundt dere. Nå starter magien. Du sier til Birgitte at hun ikke kan være med på leken, og hun sier hun skal prøve å være usynlig. Du og Mats er brødre med superhelt-krefter. Dere må komme dere til planeten Mars, men det er mange farer som lurur: flaggermus som vil ta dere til fange, monstre som må nedkjempes og koder som må løses. Det blir oversvømmelse og dere kjemper en kamp på liv og død for å finne proppen. Dere er i deres egen verden. Det er bare du og Mats, og den intense og nesten umulige oppgaven: å komme seg tilbake til planeten Mars. «Det er tid for samling», sier June. Nei, ikke nå som det var så spennende, tenker du. «Spør om dere kan fortsette etterpå», hvisker Birgitte. Det får dere. Etterpå går dere rett inn i spenningen igjen, som om ingenting var skjedd «Ja, hvor var vi?», sier du. «Vi var i landet og så ble vi liksom sugd tilbake», sier Mats. Nå har treåringene funnet ut hvor dere har gjemt dere. «Vi skal være i fred. Vi skal være alene i fred og ro», sier du og Mats, men treåringene går ikke. Nå kommer Birgitte ut fra usynligheten og sier at treåringene må gå ut. De går ut, og dere kan fortsette å bruke superkreftene deres på denne vanskelige ekspedisjonen. Til sammen varer ekspedisjonen til Mars i 45 minutter.

Kampen om stedet

Mats og Elias aksepterer og utvider hverandres ideer. Rommene guttene leker i gir ingen referanser til tema, og rekvisittene de bruker er enten imaginære eller blir transformert, for eksempel ved å bruke en dørstopper som en magisk nøkkel. Transformasjonen bidrar til kompleksitet ved at det stiller store krav til indre forestillinger og evnen til å levendegjøre rom og rekvisitter. At guttene ikke går ifra stedet og leken for å hente rekvisitter til leken, medfører også bedre flyt i leken. Spenningstoppene kommer fortløpende. Leken tar stadig nye retninger, samtidig

Transformasjonen bidrar til kompleksitet ved at det stiller store krav til indre forestillinger og evnen til å levendegjøre rom og rekvisitter.

som ekspedisjonen til Mars forblir et gjennomgående tema - uforutsigbarheten og de kreative løsningene holder guttene fokusert.

Guttene i leken har ikke behov for en ansatt som deltar i leken ved å støtte, veilede eller inspirere. De har behov for en ansatt som ser at de er i gang med noe fint, og legger til rette for at guttene skal få plass og tid til å fullføre leken - uten forstyrrelser. Jeg støtter guttene, slik at de får beholde lekestedet og veileder dem i at det er mulig å be om mer tid til å fullføre leken. På den måten kan leken fortsette og guttene får være alene i sitt fiksjonelle rom, uten å bruke mye energi på å forhandle om rettigheter til rommet og verne det for inntrengere.

Som observatør til leken opplevde jeg at tiden bare fløt av sted. Jeg kjente på en intens sitring av spenning. Jeg smilte av assosiasjonene de gjorde når de transformerte dørstopperen til en nøkkel og noen gjenglemte votter til en mystisk kode. Jeg kjente på en trang til å verne denne spennende leken mot brudd forårsaket av utenforstående faktorer.

Å oppleve en uanstrengt frem- og tilbake-bevegelse mellom deltagerne i en lek, der man våger å slippe styringen av lekens retning og la seg forføre av lekens uforutsigbarhet, krever improvisasjonskompetanse, og kompetanse i å utvikle leken i et fellesskap.

De institusjonelle rammene gir helt særlige betingelser for den dramatiske leken. Å finne et sted der man kan leke uforstyrret, uten å være i forhandlinger om rettigheter til rom, materiell og beholde lekekameratene, ser ut til å være utfordrende i barnehagen. Tid ser ikke ut til å være et kvalitetstegn i seg selv, ettersom mange av de dramatiske

lekene varte i lang tid selv om improvisasjonsflyten var anstrengt og fiksjonen ofte stoppet opp på grunn av forstyrrelser. Begge lekobservasjonene varte lenge før flytopplevelsen oppsto. I badehotell-leken bidro blokkeringer i improvisasjonene til at barna ikke kom i flyt, mens superheltene på Mars arbeidet lenge med å finne et sted der de kunne leke i fred for forstyrrelser fra omgivelsene. Når barna først er kommet i flyt, er det viktig å ha mulighet til å være lenge nok i leken for å oppnå dybde og kompleksitet.

Å finne et sted der man kan leke uforstyrret, uten å være i forhandlinger om rettigheter til rom, materiell og beholde lekekameratene, ser ut til å være utfordrende i barnehagen.

Hvordan kan barnehagen skape gode vilkår for dramatisk lek?

Jeg startet essayet med en praksisfortelling der jeg er barnehagelæreren og beskriver den dramatiske leken om spionering, fra mitt perspektiv. Jeg avslutter med en liten fortelling som bygger opp mot spenningshøydepunktet i spioneringsleken: det store salgsmøtet mellom styreren og kunden.

Tenk om vi blir tatt til fange?

Jeg sitter inne i matboden sammen med tre barn. Vi utforsker hva vi skal gjøre dersom vi blir bundet og tatt til fange i forbindelse med salget av lekene. Vi har slått av lyset, men heldigvis har vi en lommelykt og en iphone. Siden vi er liksom-bundet, kan vi ikke bruke telefonen til å ringe. «Hei Siri. Ring Pål avdeling». Hjelpesfunksjonen «Siri» ringer Pål avdeling. Det glitrer i barnas øyne - kanskje av skrekk? Kanskje av fryd? Eller kanskje jeg bare ser barnas øyne gjennom glitteret fra mitt eget blikk? Jeg kjenner at det kiler i magen. Inne på Pål avdeling sitter barna rundt telefonen og venter i

spenning. Telefonen ringer. «Dere må komme og redde oss. Vi er tatt til fange. Ikke fortell dette til noen. Skynd dere. Vi sitter bundet inne i matboden» (Praksisfortelling fra egen barnehage).

I eksempelet om spionering tolket jeg at barna som satt under bordet og terget tegnerne, hadde et ønske om spenning. Jeg vurderte egen deltakelse som nødvendig. Jeg kunne valgt å irettesette barna.

Gadamer sammenligner leken med en bevegelse som går frem og tilbake mellom utøverne og mellom utøverne og leken. Jeg kan ikke alene forestille meg forløpet i spionerings-leken, eller ha kontroll og bestemme retningen leken skal ta. Leken må hele tiden utvikles i et samspill med barna som er der. Vi henter ideer hos hverandre og vi utvikler leken sammen. Det er klart at jeg bidrar med ideer som barna ikke hadde tenkt på selv, som for eksempel «Hei Siri»- funksjonen. I tillegg åpner min deltakelse for flere muligheter, for eksempel at vi gjemmer oss i matboden og leter etter spor på loftet der ventilasjonsanlegget lager et spennende lydbilde. Dersom vi bare skulle gått rundt på måfå og spionert, ville kanskje ikke leken vart så lenge, men ved at jeg kan hente impulser fra barnas utforskning til å sette et fokus for leken, løfter vi lekens spenning. Underveis forlater noen av barna hoved-leken for å utforske sidespor og egne mysterier, for så å komme tilbake til hoved-fiksjonen igjen. Jeg samler trådene i en avsluttende og forløsende forestilling, der vi regisserer et møte mellom styreren og kunden, for å skape en dramaturgisk oppbygging. Underveis kan jeg tone meg inn på barnas ulike forutsetninger, behov for støtte og ønske om spenning. I dramatisk lek går barna mellom regilaget hvor leken planlegges og fiksjonslaget hvor leken utspiller seg. Vi må avklare det fiksjonelle rommet, hvordan rekvisittene skal forstås og ikke minst fiksjonskontrakten - vi må alle vite at dette er en lek, men at vi velger å gi oss hen til fiksjonen likevel.

Kanskje gode vilkår for dramatisk lek handler om at ansatte må se og lytte - sanse med hele seg hva leken og barna har behov for? Ved å være tett på leken, kan ansatte vurdere hvilken arbeidsmåte som egner seg best, og dermed også vurdere egen rolle og deltagelse i leken. Å delta i leken kan handle om å organisere og tilrettelegge for å hindre forstyrrelser og muliggjøre ansattes deltakelse i leken, veilede og støtte barn ut fra deres forutsetninger og lekekompetanse, berike og inspirere ved å tilføre spenningslementer og dramatiske virkemidler.

Ifølge Csikszentmihalyi krever flyt total involvering og at man ikke er i forhandling med andre. Dette kan være vanskelig å få til i barnehage, når mange barn er samlet på samme sted og kjemper om rom og materialer. Gjennom masterprosjektet erfarte jeg imidlertid at ansattes deltakelse i mange tilfeller bidro til at det ble færre kamper og at ansatte kunne hjelpe til å binde

sammen leken på en måte som skapte bedre vilkår for total involvering.

Den berusende opplevelsen av flyt i leken, når man glemmer seg selv og alt rundt seg og bare lar seg rive med - den følelsen setter spor i både barnesinn og voksensinn, og er verdt å kjempe for!

LITTERATURLISTE

- Avenstrup, K. & Hudecek, S. (2016). *Kom ind i legen: Fælles legemanuskripter som pædagogisk metode*. Fredrikshavn: Dafolo.
- Csikszentmihalyi, M. (2014). *Flow and the Foundations of Positive Psychology: The Collected Works of Mihaly Csikszentmihalyi*. Dordrecht: Springer Netherlands. <https://doi.org/10.1007/978-94-017-9088-8>
- Gadamer, H.-G. (2012). *Sannhet og metode: grunntrekk i en filosofisk hermeneutikk* (L. Holm-Hansen, Overs.). Oslo: Pax forlag. (Opprinnelig utgitt 1960).
- Gjervan, E. K. (2013). Lekens dramaturgi: nye muligheter for barneteatret? *Tidsskrift for Nordisk Barnehageforskning*, 6(9), 1-13. <https://doi.org/https://doi.org/10.7577/nbf.385>
- Gladsø, S., Gjervan, E. K., Hovik, L. & Skagen, A. (2015). *Dramaturgi: forestillinger om teater*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Guss, F. G. (2015). *Barnekulturens iscenesettelser: Lekens dynamiske verdener*. Oslo. Cappelen Damm akademisk.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan/barnehagens-formal-og-innhold/lek/>
- Nordbø, B. (2021). *Når fiksjonen møter institusjonen: En kvalitativ studie av femåringers muligheter for å oppleve flyt i dramatisk lek i barnehagen* (Masteravhandling). Universitetet i Agder.
- Thoresen, E. (2019). Virker du?: Den lekende pedagogen. I I.-L. Møen & E. Thoresen (Red.), *Kunstpædagogisk utviklingsarbeid i barnehagen* (s. 31-44). Bergen: Fagbokforlaget.
- Åm, E. (1989). *På jakt etter barneperspektivet*. Oslo: Universitetsforlaget.

NOTER

- 1 Nordbø, B. (2021).
- 2 Csikszentmihalyi, (2014), s. 136-137.
- 3 Gladsø, Gjervan, Hovik & Skagen (2015), s. 214/ Guss (2015), s. 43/ Nordbø (2021), s. 18-19.
- 4 Thoresen, (2019), s. 37. Thoresen beskriver kompetanse i improvisasjon og dramaturgi i lekende samhandlinger.
- 5 Gadamer (2012), s. 134. Gadamer bruker begrepet «spill» ganske synonymt med lek, og jeg velger å bruke Gadamers filosoferende betraktninger om spill, for å belyse leken i barnehagen.
- 6 Gladsø et al. (2015), s. 212-213.
- 7 Åm (1989), s. 39-43 / Guss (2015), s. 39. / Gjervan (2013), s. 5/ Nordbø (2021), s. 23-25 beskriver ulike funksjonsnivåer i dramatisk lek. Avenstrup & Hudecek (2016), s. 9 setter søkelys på utfordringer knyttet til overgang mellom planlegging og handling i lek.
- 8 Gadamer (2012), s. 135.
- 9 Csikszentmihalyi har analysert lek (play) for å undersøke hva som påvirker menneskers opplevelse av at en aktivitet er en belønning i seg selv.
- 10 Csikszentmihalyi (2014), s. 136-137.
- 11 Csikszentmihalyi (2014), s. 141.
- 12 Kunnskapsdepartementet (2017), s. 20.
- 13 Kunnskapsdepartementet (2017), s. 20-21.